

Regionale samenwerking inzake Ozis: Hoe vorm te geven?

Tekst | Lex Geerts en Jurriane Rendering

Apothekers en Departementen lopen steeds vaker aan tegen de vraag hoe de organisatie van gegevensuitwisseling via Ozis het beste vorm kan worden gegeven. Vragen als: welke rechtsvorm is de beste? wat zijn de juridische en fiscale consequenties van die keuze? hoe regelen wij de zeggenschap? wat zijn de gevolgen voor de autonomie van openbare apotheken? zijn economische motieven van belang? moet het wel of juist niet gecombineerd worden met de organisatie rond de dienstenapotheek of een 24-uursapotheek? hoe zit het als een poliklinische apotheek vraagt om 24/7 gegevensuitwisseling?

Daarnaast hebben we te maken met een toenemende belangstelling voor een apotheekservicepunt (ASP), waarvan het belang onlangs nog eens onderstreept is door de landelijke eerstelijns samenwerkingsafspraken “ontslag uit het ziekenhuis” van NHG en KNMP en de ontslagconferentie die eind 2008 door Farmaceutisch Bureau Amsterdam is georganiseerd.

Wildgroei

In de praktijk blijkt een wildgroei te ontstaan in de wijzen waarop regionale samenwerking op deze punten wordt gestructureerd. Verenigingen, stichtingen en BV's worden her en der opgericht zonder duidelijke samenhang of visie.

Het is goed om een aantal aspecten voor ogen te hebben als men de organisatie rondom OZIS, dienstenapotheek en ASP wil inrichten. In het onderstaande worden een aantal aandachtspunten gesignaleerd. Waar wordt gesproken over OZIS kan dat overigens evengoed betrekking hebben op andere vormen van gegevensuitwisseling, bijvoorbeeld aan elkaar gekoppelde clusters.

EPD afwachten?

Voorlopig zullen het landelijke EPD en de regionale gegevensuitwisseling naast elkaar blijven bestaan. Het EPD is in de 1^e fase beperkter van opzet dan wat nu mogelijk is via OZIS.

In die zin zal OZIS ook na invoering van het EPD nog voldoende bestaansrecht hebben, nog daargelaten dat een goed functionerend EPD nog wel enige tijd op zich laat wachten en de politieke discussie daarover voor een deel nog gevoerd moet worden.

Maar ook na invoering van het EPD zal er in de regio op enigerlei wijze samengewerkt moeten worden. Alle reden dus om de zaken nu goed te regelen en niet te wachten op de komst van het EPD.

Onafhankelijkheid staat voorop

Het is verstandig om OZIS te organiseren los van andere activiteiten. Het is nu eenmaal van belang dat de gegevensuitwisseling op een onafhankelijke wijze wordt georganiseerd met voldoende toezicht. Patiënten en zorgverleners moeten ervan overtuigd kunnen zijn dat op integere wijze met de gegevensuitwisseling wordt omgegaan en dat misbruik of belangenverstrengeling wordt voorkomen.

Het combineren van OZIS met een dienstenapotheek in één rechtsvorm heeft als nadeel dat gegevensuitwisseling en commerciële belangen door elkaar heen kunnen lopen, bijvoorbeeld via de bijdragen of bijzondere condities.

Om de onafhankelijke organisatie van OZIS (of een aantal clusters) te waarborgen is de stichting als rechtsvorm een voor de hand liggende keuze. Een stichting kent geen leden, maar wordt bestuurd door een bestuur dat op regelmatige basis kan worden vervangen, bijvoorbeeld op voordacht van een KNMP-departement. Het is mogelijk een Raad van Advies in te stellen, die met het bestuur kan meedenken. Een vereniging of coöperatie geeft de leden meer zeggenschap, maar die zeggenschap kan versturend werken en heeft onder omstandigheden mededingingsrechtelijk risico's.

Vaak zal de keuze voor een rechtsvorm afhangen van de mate waarin apothekhoudenden in een regio samenwerken en voldoende onderling vertrouwen bestaat. Een goede vastlegging van de afspraken met de deelnemers vergt de nodige voorbereiding en een gezamenlijke visie.

Uitgangspunt kan zijn de deelnemersovereenkomst met privacyreglement en bewerkovereenkomst, zoals deze is te vinden op de KNMP-site en www.ozismonitor.nl. Varianten zijn mogelijk en komen voor, maar een deskundig advies hierbij is aan te raden.

Los van andere regionale initiatieven

Door de organisatie van OZIS te splitsen van de dienstenapotheek, kan regionaal de OZIS-organisatie bijvoorbeeld door participatie van apotheekhoudende huisartsen een andere omvang kennen dan de organisatie van de dienstenapotheek. Ook dit vergroot de flexibiliteit.

Keuzes

Er zullen keuzes gemaakt moeten worden, bijvoorbeeld over de kring van deelnemers, bestuursbenoeming, vergoedingsstructuur en entreefee. Vooral gegevensverstrekking buiten dienstwaarneming verdient aandacht.

Gegevensverstrekking buiten dienstwaarneming

Verstrekking van gegevens buiten dienstwaarneming ligt gevoelig. In de uitspraak Assen¹ heeft de NMa beslist dat bij een werkend OZIS-systeem gegevensuitwisseling ook buiten dienstwaarneming mogelijk moet zijn, maar er bestaat in de praktijk nog steeds veel weerstand tegen. De bereidheid om hieraan mee te werken is wel bepalend voor een goed functionerend systeem van gegevensuitwisseling. Die bereidheid wordt bevorderd indien de apotheek zich verzekerd weet van de uitdrukkelijke instemming van de patiënt.

Het huidige wettelijke stelsel gaat er van uit dat gegevensverstrekking zonder toestemming van de patiënt binnen dienstwaarneming mogelijk is, nu sprake is van vervanging van de hulpverlener en een noodzakelijke verstrekking (art. 7: 457 lid 2 BW). Buiten dienstwaarneming is nog steeds de toestemming van de patiënt vereist (zie artikel 7:457 lid 1 BW).

Ook in het kader van het EPD moet de patiënt iedere zorgverlener waarmee een behandelrelatie wordt aangegaan toestemming geven voor het mogen raadplegen van het EPD. Slechts tijdens dienstwaarneming en in noodgevallen kan de toestemming worden verondersteld. Bij regionale gegevensuitwisseling worden dezelfde criteria gehanteerd.

---

¹ Uitspraak NMa, 16 november 2004 nr. 2501-141.B440 (te vinden via www.nmanet.nl)

Protocol

Het lijkt raadzaam om gegevensverstrekking buiten dienstwaarneming te koppelen aan een protocol waarbij expliciete toestemming van de patiënt wordt verkregen. Immers, er is geen noodsituatie en de patiënt kan zelf beoordelen of en in hoeverre gegevens mogen worden uitgewisseld. Het belang van privacybescherming staat hier voorop.

Deze privacybescherming is het voornaamste argument om voorzichtig om te gaan met gegevensverstrekking buiten dienstwaarneming. Mededingingsrechtelijk hoeft dit geen probleem te zijn. Al in december 2005 oordeelde de voorzieningenrechter van de rechtbank Utrecht in een door Etos aangespannen kort geding² dat het stellen van nadere eisen aan gegevensverstrekking in het belang van de privacybescherming is toegestaan.

Dossierhouder

In het verleden is de inschrijving op naam is afgeschaft, maar inmiddels wordt de waarde van het dossierhouderschap steeds meer ingezien, ook door zorgverzekeraars. De dossierhouder is de apotheek die verantwoordelijk is voor de medicatiebewaking. De dossierhouder moet ervan overtuigd zijn dat het dossier in orde is en dat bij verstrekking van medicijnen elders niet alleen volstaan wordt met een retourbericht maar ook vooraf duidelijk is dat de patiënt ervoor kiest om de medicijnen elders te halen.

Het opnemen van een protocol in de keten van afspraken rond OZIS verhoogt het vertrouwen in gegevensuitwisseling buiten dienstwaarneming en stimuleert de bereidheid van apothekers om hieraan ten volle mee te werken. Zij weten dat de verwerking van gegevens alleen gebeurt als dit de uitdrukkelijke wens van de patiënt is. Bovendien kan de apotheker als dossierhouder maximaal zijn verantwoordelijkheid nemen.

Indien de patiënt een andere dossierhouder verkiest, dan is dat de keuze van de patiënt, maar dan weet de overdragende apotheker zich ook verlost van de verantwoordelijkheid voor de medicatiebewaking.

---

² Zie het vonnis van de Rechtbank Utrecht van 13 december 2005, LJN: AU7872

Conclusie:

Het verdient aanbeveling om de OZIS samenwerking in een gescheiden rechtsvorm te gieten en los te koppelen van andere activiteiten zoals dienstapothek, ASP, central filling, baxtering en poliklinische apotheek. Dit zijn toch min of meer commerciële activiteiten. Het is zinvol om deze activiteiten centraal te reguleren in het belang van een goede patiëntenzorg. En het is meegenomen als daarmee de efficiency binnen de apotheek kan worden bevorderd. Het is daarom van belang een structuur op te zetten die daarmee rekening houdt en op het gebied van patiëntenzorg de regionale samenwerking bevordert.

Bij de organisatie moeten een aantal belangrijke vragen worden beantwoord, waaronder hoe om te gaan met gegevensverwerking buiten dienstwaarneming. De privacybescherming van de patiënt mag niet opzij worden geschoven vanwege commerciële belangen.

Lex Geerts is specialist farmacie en verbonden aan Eldermans & Geerts Advocaten te Zeist

Jurriane Rendering is juriste bij de KNMP en daarnaast zelfstandig juridisch adviseur